

KLIMAATVERANDERING, LEEFBAARHEID EN WATER IN DEN HAAG

Dat het harder regent dan vroeger, dat de buien ook vaker voorkomen en dat de zomer van 2018 extreem droog is geweest, dat hebben we gemerkt. Nog lang hebben we kunnen denken dat het wel meeviel met de gevolgen van de klimaatverandering, dat er in de jaren nu eenmaal schommelingen in het weer voorkomen, en dat het wel weer normaal zou worden. En ook was een beetje meer strandweer bepaald niet onwelkom. Maar nu zien we toch wel een trend. Wateroverlast in de lager gelegen delen van de stad en verschroeiende bermen zijn symptomen van de extremen die ons klimaat te verwerken krijgt. Daarbij komt dan nog dat door de opwarming van de zee de ijskappen van de polen veel sneller smelten dan was voorspeld. Daardoor stijgt de zeespiegel, terwijl de bodem van ons land daalt. Die combinatie maakt dat de zeekering aan hogere eisen moet voldoen.

Wat dit voor Den Haag betekent kwam aan de orde op

zaterdag 22 september in een symposium in Muzee Scheveningen, in het kader van het lustrumjaar van onze Vereniging.

Marcel Houtzager, hoogheemraad van Delfland, gaf in zijn inleiding een overtuigend beeld van de klimaatontwikkeling en de effecten daarvan op de waterveiligheid en het beheer van de stad.

Zowel aan de kustverdediging, de spreekwoordelijke 'droge voeten', als aan de effectiviteit van het hele watersysteem worden van oudsher hoge eisen gesteld. Maar meer dan ooit zijn daarbij ook inspanningen van anderen dan alleen het waterschap nodig. Het rijk heeft door zandsuppleties de basiskustlijn al zeewaarts verlegd, zodat we verzekerd zijn van een veilige kust. De gemeente zorgt voor een rioolsysteem dat de regenval in de straten verwerkt. Delfland zorgt ervoor dat regen via de sloten en vaarten naar de lage delen

van de stad afstroomt of wordt weggepompt. Maar met de superbuien van tegenwoordig is niet altijd te voorkomen dat straten en kelders blank staan en het riool overloopt. Er moet dus meer gebeuren. Want het gevaar komt niet zozeer van zee maar van boven.

De regenval in Kopenhagen in juli 2011 was een belangrijke waarschuwing. Daar viel 150 millimeter in twee uur, waardoor de stad een week lang niet meer kon functioneren en zonder stroom en drinkwater kwam te zitten. Deze ramp was onvoorzien en de schade was enorm. Nu zorgen we ervoor dat dit niet bij ons gebeurt. Het waterschap neemt op tijd maatregelen en vraagt ook van anderen zich van deze situatie bewust te zijn en samen te werken. Het Rijk heeft het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie ingesteld en de

gemeente zal moeten zorgen voor een andere inrichting van de stedelijke ruimte. De bodem moet meer water vasthouden zodat de afstroom van regenwater wordt vertraagd. Dit kan door het toepassen van beter doorlaatbare verharding, meer groen en door de aanleg van meer oppervlaktewater. En ook de eigenaren van privé-terreinen en -tuinen zullen moeten bijdragen. Tegels eruit bijvoorbeeld, en de regen opvangen in regentonnen.

Een ander gevolg van de klimaatverandering is de toegenomen droogte en hitte in de stad gedurende de zomer. Deze zorgen voor een onaangenaam en ongezond stadsklimaat, vooral in de dichter bebouwde delen van de stad. Zo ongezond zelfs dat dit tot hogere sterftcijfers leidt. Maar ook de vegetatie en de stadsnatuur hebben eronder te lijden.

Door het uitblijven van regen zakt het grondwaterpeil en krijgt de nabije zee meer vat op de ondergrond. Dan verzilt de bodem en ook dat is schadelijk voor de natuur en het groen. De oplossing hiervoor is het vergroten van de opvangcapaciteit van overtollig water in natte periodes, in ondergrondse opslag in de hoger gelegen stadsdelen. Het opgeslagen water is dan in te zetten in tijden van droogte.

Al met al zijn er bij al deze problemen ook nieuwe kansen te benutten. Vooral als doelstellingen kunnen worden gecombineerd. Zo is meer groen en meer oppervlaktewater in de stad ook heel goed voor de kwaliteit van de woonomgeving. En doordat wij ons sterker bewust worden van water komt er ook beter beleid en meer kennis over klimaat-adaptief bouwen. Zeker met het oog op de komende bouwopgave en de verdichting in de stad zal aanpassing aan het klimaat nieuwe mogelijkheden geven. Maar ook in de bestaande bebouwde omgeving zijn er mogelijkheden. Om die in beeld te krijgen worden er in 2019 in de stad 'klimaat-stresstests' uitgevoerd. De resultaten daarvan komen in 2020 aan de orde in zogenaamde risico-dialogen om in 2021 terecht te komen in een uitvoeringsagenda. De echte doorbraak moet komen van nieuwe principes voor klimaatadaptatie, die in de omgevingsplannen en in het Handboek Openbare Ruimte worden vastgelegd.

In de tweede lezing kwam het gemeentelijk beleid aan de orde. Arno Lammers, adviseur klimaatadaptatie van de Dienst Stedelijke Ontwikkeling van Den Haag, lichtte toe hoe de gemeente bijdraagt aan de ambities voor een klimaatbestendige stad. Het thema klimaat werkt in alle Haagse nota's door, ook in de 'Agenda Ruimte voor de Stad', geheel in lijn met het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie. Hierbij gaat het om drie zaken: weten, willen en werken. In de genoemde stresstests komen deze terug in verband met zowel de nieuwe stedelijke ontwikkeling als het stedelijk beheer. Duidelijk is dat verdichting, vergroening en verduurzaming in onze stad een onlosmakelijk geheel zullen gaan vormen, met kansen voor verbetering van het stadsklimaat en het stadsbeeld. De klimaatadaptatie, waarvan de spreker vele voorbeelden toonde, zal nog verder intensiveren. Dat is de ambitie van het college. Daarmee zit het op één lijn met Delfland, dat van alle partijen vraagt bij te dragen aan een klimaatbestendige leefomgeving.

Elsbeth van Hijckama Vlieg
Werkgroep Stadsbeeld en Stadsgroen

